UUTISET

Turvapato pysäytti veden valumisen luontoon Talvivaarassa

Kipsisakka-allas vuoti vielä sunnuntaina iltapäivällä, mutta pato pitää jätevedet kaivosalueella.

LEHTIKUVA/PEKKA MOLIIS

Talvivaaran kaivoksella pilkottiin perjantaina betoniittimattoa, jolla yritettiin tukkia vuotavaa allasta.

Talvivaaran kaivoksen kipsisakka-altaan vuotoa ei oltu saatu vielä sunnuntaina iltapäivällä tukituksi. Pääreiän viereen on syntynyt uusia sortumia.

Talvivaara ilmoitti, että neljäs turvapato valmistuisi sunnuntaina illalla, jolloin vuoto etelään luontoon tyrehtyisi ja ongelmavedet pysyvät kaivosalueella. Pato on noin 1,2 kilometriä pitkä.

Vuodon tukkimistöihin osallistui eilen 150–180 työntekijää, kertoo Yle. Alueella on töissä 50 erilaista työkonetta ja helikopteri.

Vuodon tukkiminen venyy maanantaihin. Ellei koko vuotava ykköslohko sitten ole siihen mennessä tyhjentynyt.

”Nykyisellä purkautumisvauhdilla se on tyhjä sunnuntaiiltaan mennessä”, sanoi kaivoksella lauantaina käynyt ely-keskuksen ympäristögeologi **Ilkka Haataja** Kainuun Sanomissa.

Altaan reunalta vuotokohtaan päin on rakennettu ponttoonisilta, jota pitkin bentoniittimassaa kuljetetaan miesketjussa vuotokohdan päälle.

Vettä vuotaa myös pohjoiseen

Kainuun ely-keskuksen mukaan etelään eli Vuoksen vesistöalueen suuntaan juoksutettiin lauantaina kipsisakka-altaasta peräisin olevaa jätevettä 3 000–5 000 kuutiometriä tunnissa.

Talvivaaran ilmoituksen mukaan vuotavan veden määrä oli lauantai-iltana noin 20 prosenttia alkuviikon määrästä.

Myös pohjoiseen eli Oulujoen vesistön suuntaan on vähäistä vuotoa, joka kuitenkin saadaan pumpattua takaisin altaaseen ja loput ohjataan jälkikäsittelyyksiköille varastoitavaksi.

Sisäministeri **Päivi Räsäsen** (kd.) mukaan sisäministeriö ja pelastuslaitos ovat jatkuvassa valmiudessa.

Räsäsen mukaan tilanteen kehittymistä seurataan tarkasti ja kaikki tarvittava virka-apu annetaan.

Ympäristöjärjestöt kritisoivat Talvivaaran johtoa rajusti.

Aalto yliopiston prosessitekniikan professori **Kari Heiskanen** varoittaa Huvudstadsbladetissa, että kaivosyhtiötä ei saisi päästää konkurssiin. Siinä tapauksessa kaivoksen jälkihoito jäisi veronmaksajien kustannettavaksi.

Heiskasen mukaan metallitehdas voi olla suljettuna vain muutaman viikon, jotta jätevesialtaat eivät ala vuotaa yli äyräidensä. Metallia erotetaan bakteeriliuotusmenetelmällä, eikä prosessia voi pysäyttää. Prosessi voi jatkua vuosia ja jonkun on kerättävä liukeneva nikkeli.

AIMO VAINIO

Myel-maksut nousevat rajusti

Maatalosyrittäjien työeläkemaksu kallistuu ensi vuonna toistakymmentä prosenttia. Euroina tämä tietää asiakkaille keskimäärin yli 250 euron lisälaskua.

Tasavallan presidentin odotetaan ensi perjantaina vahvistavan muutoksen. Eduskunta on sen jo hyväksynyt.

Myel-vakuutettujen maksettavaksi siirretään 14,7 miljoonaa euroa lisämaksuja, kun valtio pienentää omaa osuuttaan työeläkejärjestelmässä.

Sosiaali- ja terveysministeriön ylimatemaatikko **Mikko Kuusela** laskee, että valtion säästö tietää yhden prosenttiyksikön korotusta myel-maksuihin.

”Tämä tarkoittaa keskimäärin 210 euroa vuosittain suurenevaa eläkemaksua.”

Lisäksi Mela tehostaa toimintaansa niin, että lähes 15 miljoonan euron säästö saadaan kasaan.

Ensi vuoden alun lakimuutoksen myötä valtio rahoittaa viljelijäeläkkeitä siltä osin, kun vakuutusmaksut eivät riitä eläkkeiden kustannuksiin.

Johtaja **Timo Sipilä** MTK:sta pitää eläkepäätöstä valitettavana. Leikkaus nostaa suoraan viljelijöiden eläkemaksuja, kun tilat ovat muutenkin vakavassa kustannuskriisissä.

Melassa lasketaan myel-maksujen kokonaiskorotukseksi 250–300 euroa vakuutettua kohti ensi vuonna. Perusprosentti on vielä päättämättä.

Ensi vuoden indeksiluvut ministeriö on vahvistanut. Palkkakerroin nousee 2,8 prosenttia. Sillä korotetaan myel-työtuloja automaattisesti.

”Korotusvaikutus vakuutusmaksuihin on samaa luokkaa”, Melan aktuaari **Jorma Kinnunen** laskee.

Avoinna on keskeinen tekijä eli myel-perusprosentti.

Työmarkkinajärjestöt eivät saaneet sopua eläkeprosentista. Sitä noudatetaan viljelijäeläkkeissäkin.

Työeläkemaksuissa on kerätty liikaa työkyvyttömyys-osaa. Työnantajat haluavat sen takaisin perusprosentissa. Palkansaajat puskuroisivat tulevia korotuksia.

Työeläkelaitokset sopivat keskenään yhteisen perusprosentin, jolleivät työmarkkinajärjestöt pääse yksimielisyyteen. Tämä olisi historiallista.

Johtaja **Antti Huhtamäki** Melasta sanoo ministeriön päättävän myel-perusprosentista, jolleivät työmarkkinajärjestöt pysty mallia päättämään.

Melassa ei osata sanoa, onko myel-vakuutetuilta on peritty liikaa työkyvyttömyys-osaa ja paljonko.

Perusprosentti on myel-järjestelmässä keskeinen, sillä siitä lasketaan alennettu maksuprosentti pienituloisimmille myel-vakuutetuille.

Säästökorotus merkitsee sitä, että viljelijä maksaa ensi vuonna 54 prosentin eläkemaksua perusprosentista. Tänä vuonna maksu oli 49 prosenttia.

Ministeriö kohdistaa maksujen korotukset alennettuihin myel-maksuihin, joten ne osuvat eniten pienten työeläkkeiden säästäjiin.

JUHANI VIITALA

Danske Bank jättää maaseutukuntia

Sampo Pankki muuttuu Suomessa ensi torstaina virallisesti Danske Bankiksi. Tanskalainen omistaja yhtenäistää pankin nimen ja ilmeen.

Suomussalmen ja Lieksan Sampo Pankeissa tunnuksia kuitenkaan enää vaihdeta. Konttorit on juuri lopetettu.

Suomusalmelta sen asiakkaat matkaavat nyt sata kilometriä lähikonttoriin.

Viestintäpäällikkö **Teppo Havo** Sampo Pankista kieltää, että nimenmuutos ja maaseutukuntien konttorien lakkautus liittyisivät toisiinsa. ”Tämä on osa pankkien kehittämistä.”

Tänä vuonna Sampo Pankki lakkauttaa Suomessa yhteensä viisi pankkikonttoria. Osa sulautuu keskenään, osa lopetetaan kokonaan.

Danske Bank tuli Suomeen yrityskaupan myötä viisi vuotta sitten. Nyt se vie pois tytärpankin logot ja tuo omansa tilalle. Muutokset luvataan tehdä viikossa.

Toissa viikolla Suomessa käynyt konserninjohtaja **Eivind Kolding** sanoo Danske Bankin keskittyvän kustannusten karsimiseen ja itsensä pääomittamiseen. ”Pankki ei yritä kasvattaa markkinaosuuttaan Suomessa.”

Sampo Pankilla on sata pankkikonttoria Suomessa. Ne keskittyvät kasvukeskuksiin. Maaseudulla on 10–20 prosenttia konttoreista.

Pankkikonttorien lakkautuksista Sampo Pankissa päätetään tiettyjen kriteerien ja asiakasmäärien mukaan. Kriteerejä ei kerrota julki.

Päivittäisasiakkaista asioi konttoreissa enää yksi prosentti

Sadan kilometrin asiointimatkaa Havo pitää valitettavana. Hän tarjoaa pankin maksukuorta niille, jotka eivät verkkopankkia käytä.

Havo pitää kliseenä sitä, ettei ikääntyneet osaisi käyttää verkkopankkia. Useampi kuin joka kolmas 65–74-vuotias käyttää verkkopankkia. Konttorissa käy vain joka kahdeskymmenes.

Finanssivalvonta on esittänyt huolensa käteisen rahan huonevasta saatavuudesta Suomessa. Osa pankeista ei käsittele käteistä ollenkaan.

Sampo Pankin asiakkaat saavat käteistä sekä pankkikonttoreista että Otto-automaateista.

JUHANI VIITALA

KIRJA

Talvivaara on olemassa, koska haluamme kuluttaa

”Aloin ensimmäistä kertaa epäillä, kun näin alueen valtavan koon. Kaivospiiri peittäisi alleen lähes koko Tuhkakylän metsästysseuran alueen, joka oli siihen aikaan noin 8 300 hehtaaria.”

Näin kertoo Talvivaaran kaivoksen kyljessä asuva perheenisä **Ari Kananen**.

Hän muistelee hetkeä, jolloin tajusi, ettei puolen kilometrin päähän nouseva Euroopan suurin nikkelikaivos ehkä olekaan pelkästään hyvä, seutukuntaa elävöittävä asia.

Ihminen väistyy kulutuksen tieltä

Tapaus Talvivaara on yksi lukuisista eri puolilla maailmaa käynnissä olevista taisteluista, joissa ihminen ja luonto joutuvat väistymään teollisuuden tieltä.

Intiassa viljelijä ajetaan kaupunkislummiin, eikä Senegalissa kalastaja pääse enää kotisatamaansa.

Kaikki sen vuoksi, että voisimme kuluttaa ja haalia tavaraa yhä enemmän.

Toimittaja **Kati Pietarinen** osuu ajan hermoon teoksessaan Sijoiltaan menneet – Kulutuksen häätämä elämä.

Valheita ja hengitysoireita

Palataanpa vielä Talvivaaraan. Vuonna 2006 alueen asukkaille vakuuteltiin, ettei huippumoderni kaivos aiheuta minkäänlaisia haittoja.

Sittemmin selvisi, että kaivosyhtiö piilotteli tietoja lupamenettelyn yhteydessä. Valheiden seurauksena jopa kymmenien kilometrien päässä asuvat kärsivät ilman mukana kulkeutuvasta grafiittipölystä puhumattakaan vesistöjen saastumisesta.

Lähitienoo käryää rikkivedylle, joka saa astmaatikkojen keuhkot vinkumaan.

Yhtiöllä lupa rikkoa lakia

Kaikkein pahinta Kanasen mielestä on ongelmien yllätyksellisyys.

”Vesiä lorahtelee ja pilviä tupsahtelee milloin miltäkin nurkalta.”

Lisäksi kaivos pyrkii laajentamaan. Asukkaiden aika kuluu valitusten suoltamiseen. Kirjan tekemisen aikaan käynnissä oli kolme taistelua: laajennushanke, uraanilaitos ja ympäristöluvan uusiminen.

”Meistä on väärin, että kaivosyhtiö saa toistuvasti rikkoa lakia ja että meitä ei kuunnella, kun puolustamme kotiamme ja ympäristöämme”, Kananen tiivistää tunnelmat.

Ei maata, ei työtä Intiassa

Koska kaivokset ovat ympäristön kannalta ongelmallisia, ne sijoitetaan useimmiten kehitysmaihin alkuperäiskansojen maille. Toiminta keskittyy paikkoihin, joissa ihmiset eivät tunne oikeuksiaan.

Näin on käynyt muun muassa Intiassa, jossa baiga-kansan sadat perheet elävät bauksiittikaivoksen keskellä.

”Ei ole maata eikä töitä, me kuolemme”, eräs asukkaista kertoo.

Vaihtoehtoja tehoviljelylle

Kirjassa valotetaan myös globaalin ruuantuotannon seurauksia. Ruokabisnes ajaa pienviljelijät kotiseuduiltaan ja tehokalastaa meret tyhjiksi.

Myös Suomessa maanviljely yksipuolistuu maatilojen määrän vähetessä. Luomuliiton puheenjohtaja **Jukka Lassila** pohtii kehitykselle vaihtoehtoja.

KATJA KOLJONEN

Kati Pietarinen: Sijoiltaan menneet - Kulutuksen häätämä elämä. 184 sivua. Into Kustannus 2012.

»”Vesiä lorahtelee ja pilviä tupsahtelee milloin miltäkin nurkalta.«

ARI KANANEN

FAKTAT

Talvivaaran mokat

2008 kuivatusvesialtaan pato murtui ja raskasmetallipitoisia vesiä valui vesistöihin. Lähijärvet ovat suolaantuneet.
Kivijärven vesi on käyttökiellossa löylyvetenä mangaanin vuoksi.
2010 kipsisakka-allas vuosi pohjastaan. Yhtiö kielsi uraania päässeen ympäristöön.
Keväällä 2012 Vuoksen vesistössä sadan kilometrin päässä todettiin Talvivaaran vaikutuksia.
Nikkelintuotanto on puolet tuotantoluvasta, mutta ympäristöpäästöt ovat monikymmenkertaiset lupaan nähden.
Viime viikolla alkaneessa vuodossa luontoon on päässyt turvapadon ohi ainakin 20 000 kuutiota jätevettä.
Lähde: Sijoiltaan menneet, Syke

JARKKO SIRKIÄ

Ylämyllyläinen Antti Ticklén näytti muille kisaajille, miten halko halkeaa.

Ticklén ylivoimainen halonhakkuukisassa

Metsämessuilla käydyn halonhakkuun SM-kilpailun voitti ylämyllyläinen **Antti Ticklén**. Toiseksi kisassa tuli **Markku Lappi** ja kolmanneksi **Tero Ikonen**.

Kisan voittanut Ticklén ei ollut ensimmäistä kertaa halkoja hakkaamassa, vaan hänet kruunattiin nyt jo kolmannen kerran voittajaksi.

Naisten paras oli muuramelainen **Satu Koskela**. Toiseksi kisassa tuli **Elina Rahkola** ja kolmanneksi **Hanna Rinne**.

Fiskarsin halonhakkuun SM-kilpailut käytiin nyt ensimmäisen kerran Helsingin Messukeskuksessa Metsämessuilla. Kilpailussa hakattiin kuusi koivupölliä kuuteen osaan ja pinota klapit siistiin pinoon.

MT

UUTISTAUSTA

Hädän tullen opiksi otettavaa

Kauan sitten länsisaksalainen toimittaja kysyi professori **Keijo Korhoselta**, mitä mieltä tämä oli suomettumisesta. Korhonen vastasi pitävänsä finlandisaatiota parempana kuin germanisaatiota.

Kun toimittaja tivasi, mitä Korhonen germanisaatiolla tarkoitti, hän vastasi sen tarkoittavan maan miehittämistä ja jakamista. Korhonen ei ollut Bonnissa suosittu.

Pari vuotta myöhemmin Korhonen otti oppikirjaseminaarissa puheeksi Molotovin-Ribbentroppin sopimuksen salaisen lisäpöytäkirjan, jolla Saksa ja Neuvostoliitto jakoivat Euroopan. Moskova julisti Korhosen kirkonkiroukseen.

Suomessa on kirjoitettu vain vähän realistista ulkopoliittista ajattelua edustavia teoksia. Niistä ylittämätön on yhä Keijo Korhonen kaksiosainen teos Suomen tiestä Talvisotaan.

Sen toinen osa – Turvallisuuden pettäessä – on lohduton kertomus siitä, kuinka maan ulkopoliittinen johto, milloin ideologisten harha- ja ennakkoluulojen, milloin toiveajattelun sokaisemana kerta toisensa jälkeen kieltäytyi hakemasta tukea sieltä, mistä sitä oli saatavissa, ja luotti tukeen, jota ei ollut.

Lopulta oltiin sormi suussa, kun Hitler möi Suomen Stalinille ja puna-armeija ylitti rajan.

Turvallisuuspoliittinen ratkaisu

Suomi liittyi Euroopan Unioniin ensisijaisesti turvallisuuspoliittisista syistä. Venäjällä elettiin **Boris Jeltsinin** aikaa. Hän oli kääntänyt maansa kohti demokratiaa, oikeusvaltiota ja markkinataloutta. Hän antoi armeijan rapautua ja pyysi Suomelta anteeksi Talvisotaa.

Liittoutuminen Euroopan läntisten demokratioiden perheeseen tarjosi Suomelle riittävän ulkoisen suojan.

Sittemmin Suomessa EU:sta käytyä keskustelua ovat hallinneet taloudelliset hyödyt ja haitat. Mutta ei jäsenyyden turvallisuuspoliittinen puoli ole mihinkään kadonnut, ei myöskään Suomen tarve huolehtia ulkoisesta turvallisuudestaan ulkopolitiikan ja diplomatian keinoin.

Nuoren Keijo Korhosen edustama ulkopoliittinen realismi on tänään ajankohtaisempaa kuin koskaan. Syynä on kolmatta vuotta jatkuva euron ja EU:n kriisi.

Tämä kävi ilmi, kun Helsingissä järjestettiin seminaari, jossa maamme parhaat asiantuntijat arvioivat, miten EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kehittynyt eurokriisin varjossa.

Ketään ei hätkähdytä tieto, että se ei ole kehittynyt – että se on rahan ja poliittisen tahdon puutteessa taantunut ja rapistunut.

Niille, jotka uskaltavat tunnustaa tosiasiat, on tullut selväksi, että EU:ssa talous on integraation veturi ja johtaa myös ulkopolitiikkaa.

Tosiasiain tunnustamisesta

Velkakriisi on siirtänyt ulkopolitiikan EU:ssa taka-alalle. Poliittisilta päättäjiltä ei ole liiennyt sille huomiota.

Tiukka säästökuuri ja budjettileikkaukset ovat leikanneet niin kehitysyhteistyö- kuin puolustusmäärärahojakin ja samalla vähentäneet kykyä ja halua ulko- ja turvallisuuspoliittiseen toimintaan. Keskinäinen riippuvuus on kyseenalaistettu.

Jäsenmaat toimivat talouskriisin myötä entistä itsekkäämmin ja vähemmän solidaarisesti. Yhteisestä puolustuksesta ei EU:ssa puhuta.

Seminaarissa käytiin läpi EU:n yhteisen ulkopolitiikan taivalta eri aloilla. Niistä Suomen kannalta tärkein koski EU:n ja Venäjän suhteita.

Kaikilla jäsenmailla on historiasta ja maantieteestä johtuen Venäjän kanssa hyvin erilaiset välit. Suuret jäsenmaat pyrkivät hoitamaan suhteensa Venäjään kahden kesken, mikä sopii Venäjälle hyvin. Yhtenäisen politiikan kokevat tärkeäksi vain pienet jäsenmaat.

Toistaiseksi EU on kuitenkin pysynyt yhtenäisenä aina, kun jäsenmaa on joutunut kahdenvälisiin hankauksiin Venäjän kanssa. Tästä esimerkkeinä ovat Venäjän ja Puolan lihakiista, Viron pronssisoturi ja Lontoossa tapahtunut Litvinenkon murha.

Voisiko Suomi hädän tullen luottaa tällaiseen solidaarisuuteen?

Vai onko totta se, minkä Pariisissa asuva toimittaja **Helena Petäistö** äskettäin tiivisti muutamaan sanaan: ”YK:ssa meitä ei arvosteta, Venäjän kanssa hiertää, ja EU:ssa meidät koetaan hankaliksi ja epäluotettaviksi. Sisäpoliittinen peli jyllää kaiken yli”.

JARMO MÄKELÄ on Yleisradion ulkomaantoimittaja.